

Naši iseljenici u Americi i njihov odnos prema zdravstvenoj službi

Prim. Dr Tomislav Šoša

Naši iseljenici koji su razasuti po cijelom svijetu, a nase pose oni iz Sjeverne i Južne Amerike ostali su u čvrstoj vezi sa svojim rođenom grudom te nikad nijesu prestali misliti i osjećati za svoj stari kraj. Ti osjećaji i ljubav prema dragoj domovini vuku ih prema koljevci i gnijezdu iz kojeg su se po svim kontinentima razletili; nose ih prema zemlji, kući, žalu, njivi, moru, prema svojoj rodbini i prijateljima te prema svim onim lijepim i dragim uspomena što su ih u djetinjstvu i mladosti proveli pod očinskim okriljem. Svi oni neumorno rade, pa čak i po cijenu svoga zdravlja e da bi osigurali sebi i svojim odgovarajući pristojan život. Neki od njih su pak uspjeli da se ekonomski visoko popnu. No sva ta materijalna sredstva i savršeni konfor modernog života ne mogu da umanje njihovu čežnju, osjećaj, ljubav prema voljenom starom kraju, a još manje da ih od njega odvoje. »Domovina kakva bila rođenom je sinku mila«, ali naša domovina nije bila takva. Naprotiv ona je lijepa, bogata, historijski zanimljiva, geografski privlačna te puna prirodnih krasota, koje vuku stanovnike iz cijelog svijeta, a kamo li ne svoje sinove. I zato svake godine jugoslavenski rodoljubi u sve većem broju posjećuju svoj mili zavičaj. Uz srdačne i prijatne susrete, dirljive zagrljaje, poljubce i tople suze razplamt se veselje i pjesma, a zatim zareduju sastanci i bezbrojni razgovori sa ljudima iz rodne grude, jer ih zajednička krv i život te povijest i patriotska svijest veže uz svoju zemlju i svoj narod. Ta nostalglična privlačivost i rodoljubni osjećaji prema domovini očituju se i u pjesmama naših vriednih pisaca u inozemstvu. Tako je gospodin Andro Sambrailo kao predsjednik Jugoslavenskog dobrotvornog društva u Limi sastavio pjesmu pod naslovom »Iseljenik rodnoj grudi« te u jednoj kitici piše:

Domovino mili zavičaj
Tvoji sinci pozdrave ti šalju
Zaboravit nikom nije lako
Tebe mila, Domovino majko...

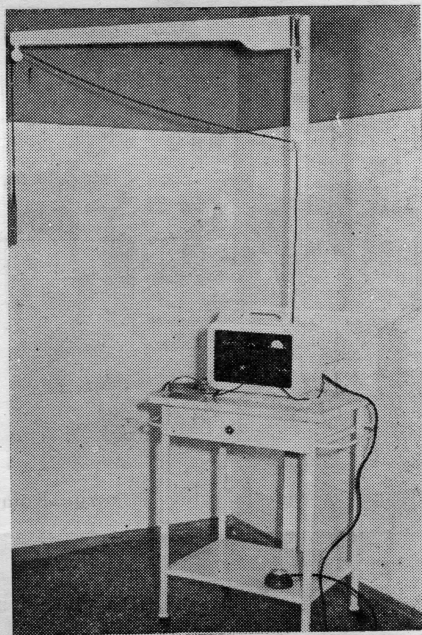
Drugi naš američki iseljenik gospodin Josip Krpan u pjesmi »Velebitu« manifestira svoj patriotizam u jednoj kitici ovako:

Život stvara nove mete
Nove ljude, novo doba
Ali spomen koju nosim
Nositi ću sve do groba

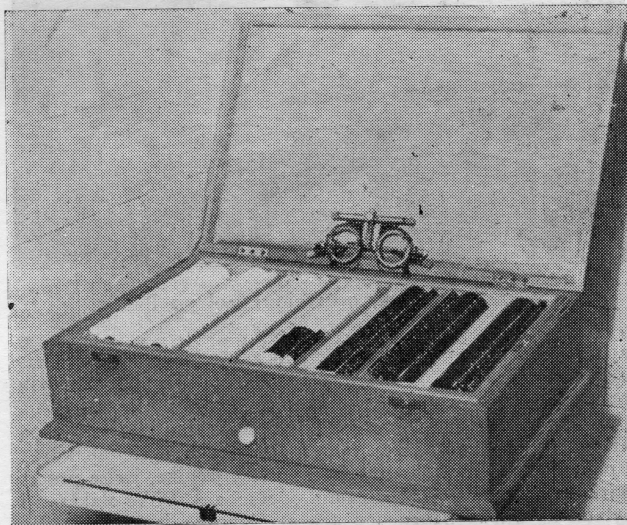
Mi ne možemo ovdje mjeriti osjećaje pojedinaca, ali vjerujemo, da su ovakove izjave manje — više stvarni odraz čežnje i ljubavi prema svojoj otadžbini, a koja je usađena u srcu svakog našeg poštenog iseljenika. Baš u tom patriotizmu i osjećajima za svoj rodni kraj pobuđuju se kod njih akcije i rezultiraju pomoći koje nam oni u najrazličitijim oblicima pružaju, i za vrijeme teških borbi protiv okupatora i kasnije u obnovi porušene domovine. Tako su dubrovački iseljenici pored raznih materijalnih doprinosa na drugom mjestu, poslali u vidu poklona za dubrovačku Bolnicu ili današnji Zdravstveni centar obilje aparata i instrumenata, koje redom iznosimo.

Naime kad je 1954. godine bio otvoren u dubrovačkoj Bolnici novi Očni odjel, mi smo stupili u vezu sa našim iseljenicima u Limi (Peru) i zamolili ih za pomoć, kako bi smo mogli taj odjel snabdjeti sa opremom potrebitom za njegov normalni rad. Direktno dopisivanje i sva djelatnost između nas i Jugoslavenskog dobrotvornog društva u Limi se je odvijala preko tadanjeg predsjednika Društva gospodina Andra Sambraila, rodnom iz Buića — Postranje. Gospodin Sambrailo je naše molbe realno ocjenio i odmah poveo široku akciju među svim našim iseljenicima u Peru-u, koji su kolektivnim doprinosom novca skupili toliko sredstava, da su nam poslali potrebite i tražene aparate.

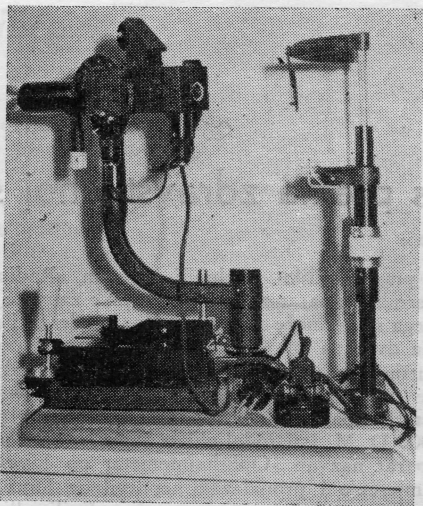
Kao prvu pošiljku poklonili su nam »Radiotom 563« t. j. dijatermički aparat za elektrokirurške zahvate na očima, a bez kojega se ne može zamisliti jedna moderna i suvremena operaciona dvorana (sl. 1.). Poslije toga su nam poslali kompletnu kutiju leća za određivanje refrakcije i vida (Brillenkasten) te stalak za mjerenje naočala (oculus) — (slika 2.). Vrijednost tih aparata nabavljenih iz Frankfurta n/M. je iznosila 2.000 D. M. Isti rodoljubi iz Lime su nam nadalje poklonili aparat nazvan »Ophthalmometar po Javalu«, a koji služi za mjerenje i pronalazak nepravilnog loma svijetla u oku (astigmatizam). Oni su na taj način učinili odličnu uslugu svome narodu, jer se tim aparatom preciznost za određivanje naočala i korekcije vida do u tančine postizava. Navedeni

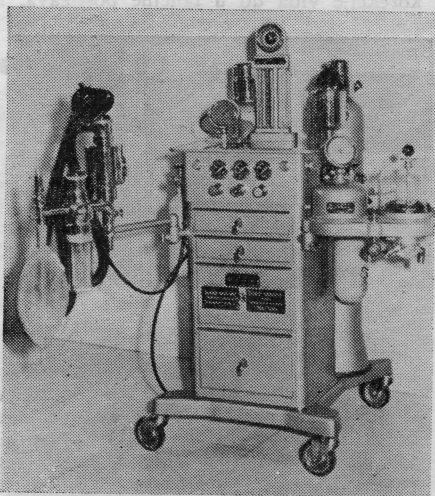
Sl. 1. Radiotom 563

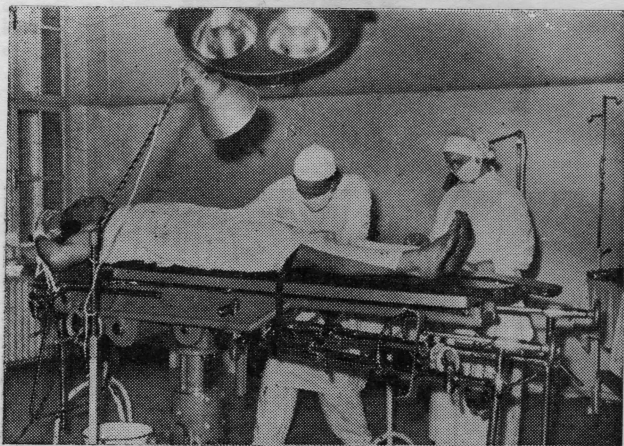
Sl. 2. Kutija sa lećama za određivanje vida i stalak

Sl: 3. Ophthalmometar po Javalu

Sl: 4. Aparat za endotrahealnu narkozu »Romulus«

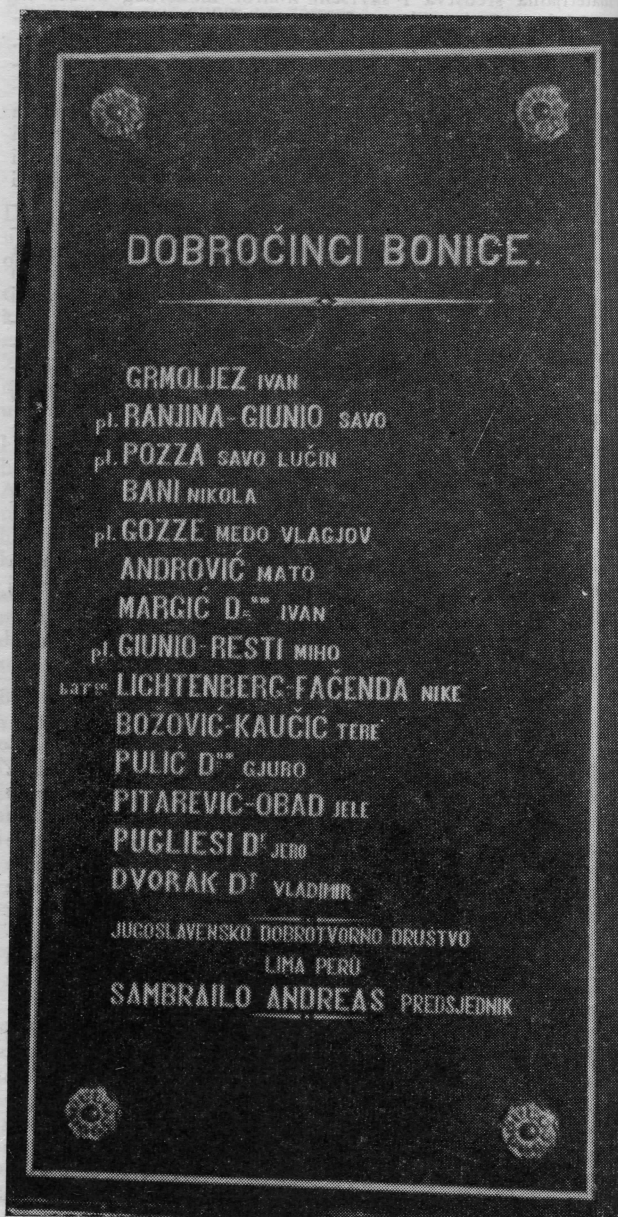

Sl: 5. Ortopedski operacioni stol po Puttiu

aparatus je zapadao 1.300 D. M. (slika 3.). Nakon do sad navedenih isporuka iseljenici dubrovačkog područja iz Lime su na molbu Kirurškog odjela Bolnice Dubrovnik poslali na poklon za taj odjel aparat za endotrahealnu narkozu tipa »Romulus« (slika 4.). Taj aparat predstavlja ogromnu korist i pomoć koliko za bolesnike toliko i za liječnike, jer se proces narkoze kod teških i dugotrajnih operacija u velike olakšava i svladava. Cijena navedenog aparata iznosila je 7.000 D. M. Njihova susretljivost i pomoć bila je velika i kod nabavke

ortopedskog operacionog stola po Putti-u, a koji je nabavljen iz Italije za Ortopedski odjel (slika 5.). U svim ovim akcijama su sudjelovali skoro svi naši plemeniti zemljaci u Peru, a jedan dio članova tog Dobrotvornog društva prikazujemo na priloženoj fotografiji (slika 7.), dok je na ulaznim vratima dubrovačke Bolnice uklesano ime Jugoslavenskog dobrotvornog društva u Limi i ime gospodina Andra Sambraila, kao tadanjeg predsjednika Društva, a kako se vidi iz (slike 6).

Druga grupa iseljenika iz Kalifornije je poklonila za Očni odjel ručni elektromagnet »Oculusaugenmagnet«, a koji služi za vađenje magnetskih metalnih predmeta i čestica iz povrijeđenih očiju (slika 8). Njegova vrijednost je iznosila 150 Dolara. Za ovu akciju naročito se je istakao i založio naš plemeniti zemljak iz Mokala na Pelješcu gospodin Ante Mrgudić, a koji sada boravi u Kaliforniji. Mnogima je do sada taj magnet spasio oči, najdragocjenije osjetilo kod čovjeka, jer smo sa njime uspjeli iz probijenog oka izvaditi metalne komadiće, koji, ako se ne odstrane, dovode do potpunog uništenja oka i konačne sljepoće. To su usluge od neprocjenjive vrijednosti koje čine ti plemeniti ljudi za zdravlje i prosperitet svog čovjeka i svoje zemlje. Pored gospodina Ante Mrgudića u ovom humanitarnom djelu su sudjelovali i sljedeći naši uzorni patrioti: gg. Jack Ban, Dick

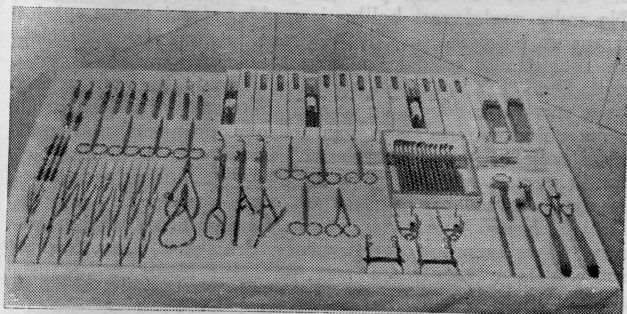
DOBROČINCI BONICE

GRMOLJEZ IVAN
 pl. RANJINA GIUNIO SAVO
 pl. POZZA SAVO LUČIN
 BANI NIKOLA
 pl. GOZZE MEDO VLACJOV
 ANDROVIĆ MATO
 MARGIĆ D.TM IVAN
 pl. GIUNIO RESTI MIHO
 LARŠ LICHTEBERG-FAČENDA NIKE
 BOZOVIĆ-KAUČIĆ TERE
 PULIĆ D.TM GJURO
 PITAREVIĆ-OBAD JELE
 PUGLIESI D.TM JERO
 DVORAK D.TM VLADIMIR
 JUGOSLAVENSKO DOBROTVORNO DRUŠTVO
 LIMA PERU
 SAMBRAILO ANDREAS PREDSJEDNIK

Sl: 6. Tabla na ulaznim vratima Bolnice

Sl: 8. Električni magnet sa transformatorom

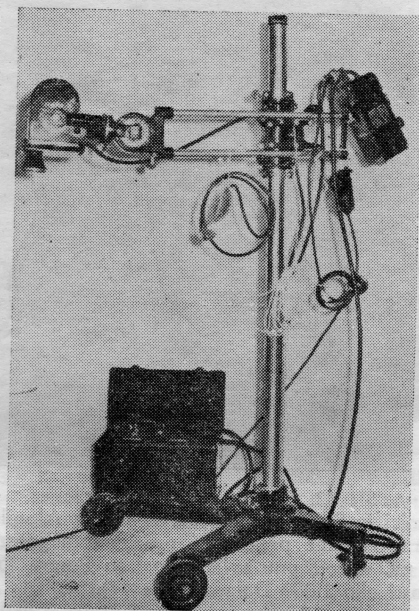
Sl: 9. Poklonjeni očni instrumenti

Oberster, Sam Chetkovich, Peter Coe, Tony Erkapich, Matt Kapetanich, Nick Vojvodich i Dan Tana.

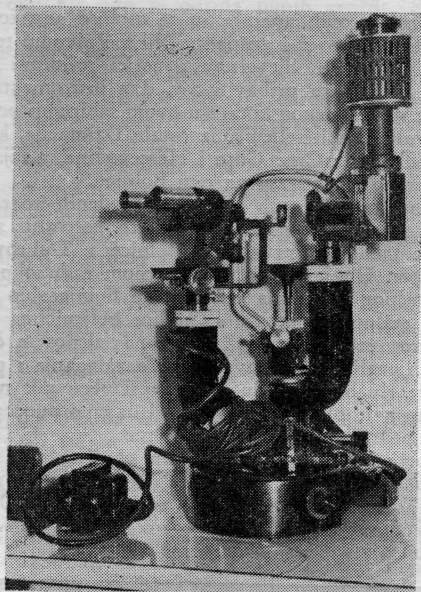
Napose pak dugujemo osobitu zahvalnost našem dobrom građaninu i rodoljubi iz Dubrovnika gospodinu Niku Vojvodiću, a koji je nastanjen u Palo Alto (Kalifornija). On je poveo sabirnu akciju i prikupio 200 Dolara sa kojima je kupio i poslao 46 komada novih instrumenata za očne operacije, a koje smo naručili iz Beča (slika 9). Tom pošiljkom je obogatio naš operativni armamentarium i time nam je data mogućnost da proširimo našu stručnu djelatnost na jedno veće polje rada u smislu operativne tehnike i zahvata u kirurgiji očiju. Uz gospodina Vojvodića su za ovu akciju zaslužni slijedeći naši zemljaci u Kaliforniji: gg. Ante Mrgudić, Pero Matić, Niko Ković, Blaže Talijski, Niko Butrica, A. S. Nickolas, Petar Letunić, M. Joković, Vlaho Marković, Toni Zlošilo, Luko Pavlina, Stevo Dorčić, Mary Hamrak, Mary Drobac, Pavo Čerak, Janko Papac, Vicko Knežević, Stjepan Vrcan, George Deković, Vicko Glavić, Anka Perce, Mare Broketa, Kate Kriste, Pero Mardešić, Antun Pavlović, Srećko Kriletić, Dick Oberster, M. Oberster, Jack Ban, Peter Coe, S. Cvetković, Dan Tana, Toni Erkapich i Ilija Kriste. Gospodin Vojvodić se je također aktivno zalagao i sudjelovao u jednoj ranijoj nabavci, a koja se je odnosila na transportabilni rentgen aparat, koji je namjenjen Ortopedskom odjelu dubrovačke Bolnice. Taj rentgen služi kao odličan instrument za pronalazak bolesti i postavljanje točne dijagnoze kod bolesnog čovjeka, a napose služi kao odlično sredstvo sa kojim se za vrijeme same operacije može pratiti tok iste, osobito na koštanim djelovima čovjeka (slika 10).

Zaslugom g. Nika Vojvodića je nabavljen iz Pariza za Očni odjel Bolnice u Dubrovniku i aparat za mjerenje arterijalnog tlaka u krvnim žilama na mrežnici oka.

Putem ovog instrumenta mogu se dijagnosticirati i otkriti mnoga oboljenja krvno-žilnog aparata i centralnog nervnog sistema. Aparat se zove »Ophthalmodynamometar« po Bailiart-u, a cijena istog je iznosila 12 dolara.

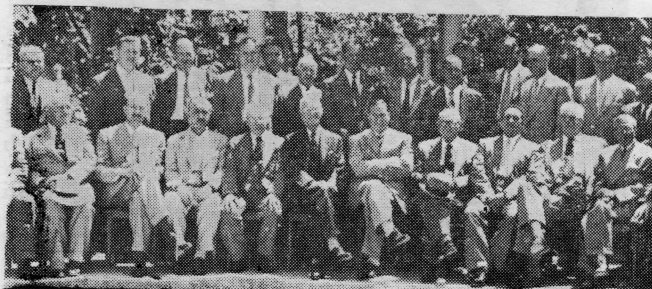

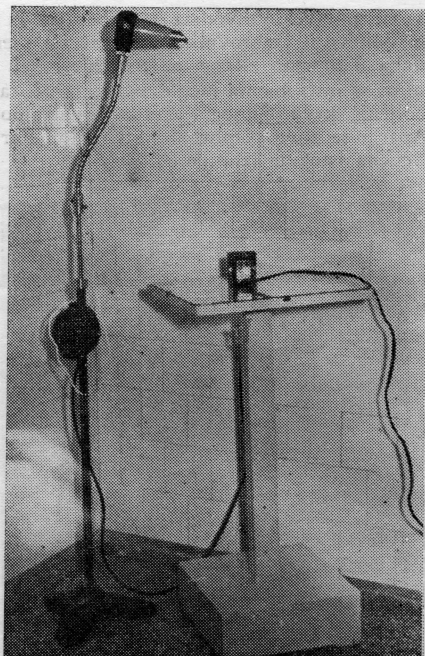
Sl: 10. Transportabilni Rentgen aparat

Sl: 11. Procjepna svjetiljka (Slit-Lamp) po Poseru

Sl: 7. Jedan dio članova Jugoslavenskog dobrotvornog društva u Limi. — S lijeva na desno sjede: Luka Zlošilo, Marko Hrtica, Manuel Ilić, Ivan Martinović, Mato Galuf, Antun Čurlica, Andro Sambrailo (predsjednik Društva), Ivan Jeličić, dr Robert Antončić, Kristo Galuf, dr Darijo Acosta Cardenas, Stjepan Nadramija i Nikola Lešević. — S lijeva na desno stoje: Petar Violić, Izidor Borčić, Vlaho Burin, Branko Gijvanović, Nikola Rakidija, Pavo Sambrailo, Natalijo Fortunić, Stjepan Ivušić, Stjepan Lučić, Antun Šarić, Todor Rajković, Stjepan Kisić, Tomo Šilje, Ilija Beusan, Rudolf Azalija, Stjepan Dedo, Đuro Karković, Vicko Grbić i Andro Vrsalović.

Sl. 12. Lampa za očne operacije

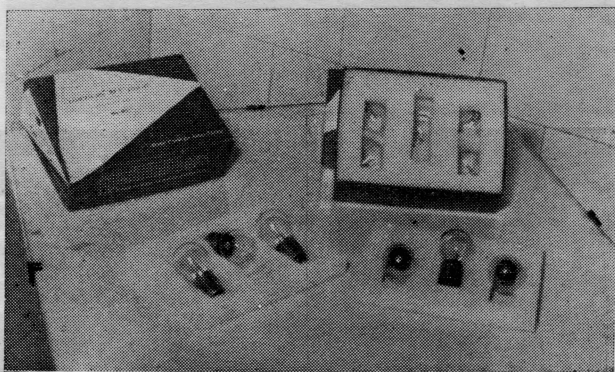
Iseljenici iz Sjeverne Amerike su nam poklonili i skupocjeni aparat za fine preglede i preciznu diagnostiku očnih bolesti t. zv. »Procjepnu svijetiljku« po Poseru (Stil-Lamp) u vrijednosti oko 1.000 Dolara (slika 11).

Osim toga su nam poslali na poklon i jednu specijalnu lampu za očne operacije (Ortho-Lite operating lamp) (slika 12).

Za nabavku ovih aparata su se osobito angažovali gospodin Vlaho Vlahović i gospodin Niko Vojvodić te su među našim ljudima u Sjevernoj Americi prikupili novčana sredstva sa kojima su pribavili ova dva instrumenta. Pored iseljenika iz dubrovačkog kotara u ovom sabirnom poduhvatu su učestvovali i neki iseljenici iz ostale Dalmacije, kao i neki naši rodoljubi iz Crne Gore i Hercegovine, a čija području teritorijalno gravitiraju na ovu Bolnicu.

Za nabavku svih ovih do sada navedenih aparata i instrumenata moramo spomenuti i osobito pohvaliti zalaganje i aktivnost tadašnjeg ravnatelja Bolnice u Dubrovniku dr Balda Politea. On je u svom neumornom radu oko unapređenja i stručnog uzdizanja dubrovačke Bolnice bio i lično i pismeno u stalnom kontaktu sa našim iseljenicima te vodio direktne pregovore za nabavku gore navedenog, a čime smo tada oskudijevali. Za njegovo sveopće zalaganje i podizanje zdravstvene službe u gradu i kotaru Dubrovnik mi mu se ovim putem najtoplije zahvaljujemo i dajemo puno priznanje za njegov požrtvovni i plodonosan rad.

Naš vrijedni građanin i odličan okulista dr Hugo Lučić iz Zatona, a koji živi u San Diego, poslao nam je iz svog privatnog asortiment-a na poklon kolekciju od 30 komada očnih instrumenata na čemu smo mu osobito zahvalni kao dobrom kolegi i uzornom dobročinitelju.

Sl. 13. Specijalne žarulje za operacionu lampu

Gospodin Jako Ban nam je poklonio 10 komada specijalnih žaruljica za operacionu lampu, koja je neko vrijeme bila van uporabe zbog pomanjkanja navedenih žaruljica (slika 13). G. Jako Ban iz Orašca i g. Dikica Oberster iz Dubrovnika, a koji kao iseljenici žive u Kaliforniji su ovog ljeta pored ostalog posjetili i našu Bolnicu te odlučili da za potrebe iste poklone izvjesne kontingente medicinskog i kancelarijskog materijala.

Sadašnji ravnatelj Zdravstvenog centra, a u čijem je sklopu dubrovačka Bolnica, dr Milenko Orlić je održao vezu sa našim iseljenicima u Americi te se njihova pomoć nastavlja sa daljnjim pošiljkama. S toga vraćajući se ponovno na naše plemenite građane u Peruu oni su sada opet poklonili Zdravstvenom centru u Dubrovniku svotu od 5.000 Dolara za nabavku jednog suvremenog i novog rentgen aparata, a koji će služiti za liječenje raka te za površnu terapiju i zračenje najrazličitijih oboljenja. Do sada su naši mnogi bolesnici bili upućivani u druge medicinske centre s razloga što u Dubrovniku nije postojao jedan takav rentgen aparat. Ne treba naglašavati kolika je to blagodat i korist s jedne strane za bolesnika, a s druge strane za čitavu našu zajednicu, osobito ako se uzme u obzir financijska strana tog pitanja. Ovaj je aparat već isporučen za našu Bolnicu te čim bude stavljen u pogon, on će pod rukovodstvom naših vrsnih rentgenoloških stručnjaka imati široku primjenu u narodu zbog svoje praktičke uporabe u liječenju raka i ostalih patoloških procesa kod oboljelog čovjeka. Glavnu zaslugu za sakupljanje navedenog novca za ovaj rentgen imaju braća Galjufi, braća Miloslavići, Andro Sambrailo te svi oni članovi Jugoslavenskog dobrotvornog društva u Limi, koji su sudjelovali u ostvarenju ove pohvalne akcije, a čija nam imena nijesu dostavljena.

Mi smo u ovom članku nabrojili samo one instrumente i aparate, koje su zemljaci dubrovačkog kraja poslali za našu zdravstvenu službu. Napose pak dolaze u obzir one privatne i javne pomoći te radovi, koji su učinjeni uglavnom pomoću njihove financijske podrške, a to prepuštamo onima koji o tome bolje znadu i to bolje osjećaju. Ovim načinom želimo dati puno priznanje svim našim dragim iseljenicima ne samo onima, koje smo ovdje spomenuli, već i svima onima čija imena nemamo, a koji su sudjelovali u bilo kakvoj potpornoj akciji prema svojoj zemlji.

Sl. 14. Određivanje vida putem naočala